

JOSEP PALOMERO
Els secrets de Meissen

Catalina Luque
Professora de Llengua i Literatura
IES Lluís Vives · València

Ah, les bones persones pensen que és la bondat el primer motor de les nostres accions, però no és veritat. La millor palanca d'Arquimedes són els pecats. Dona'm un pecat i mouré el món.

Els secrets de Meissen és un exemple de com l'enveja i la supèrbia estan a la base de l'espionatge industrial i com, al cap i a la fi, darrere l'espionatge industrial s'amaga una lluita soterrada pel poder entre els dos homes forts del final del regnat de Carles III: el comte d'Aranda i el comte de Florida Blanca. Al voltant del 1764, el comte d'Aranda va segrestar un alt operari que posseïa els secrets de la fabricació de la porcellana. Fins aleshores solament a la factoria de Meissen es podia fer porcellana. Les monarquies europees envejaven el monopoli saxó i conspiraven per aconseguir-ne la fórmula. Carles III, per raons personals i familiars, n'havia fet quasi una qüestió d'honor. El comte d'Aranda va portar a la seua fàbrica de pisa de l'Alcora Johann Christian Knipffer, un enginyer de la fàbrica de Meissen que estava disposat a vendre el secret de la porcellana per una bona quantitat de diners.

L'Espanya de la Il·lustració, gens il·lustrada, era un niu d'escurçons i el segrest de l'alemany no va passar desapercebut als espies de José Moñino i Redondo. Abans que Knipffer arribés a l'Alcora, el futur comte de Florida Blanca va fer una contraoferta que el saxó no va poder rebutjar i així li va furar al governador de València l'honor de ser el primer de fabricar porcellana a Espanya. Aranda, un home atractiu, sofisticat, gran estratega militar, amic de Voltaire i protegit de la reina Isabel de Farnese, va haver de reconèixer la derrota. Els polítics, però, són com els elefants: no obliden mai res. Aranda va comprendre que no podia fer res, però immediatament va estendre una xarxa que tard o d'hora donaria el fruit d'una venjança que, segons tots els xefs amb estrelles Michelin, s'ha de servir ben freda. Aranda hi va afegir esferificacions i tot, però la victòria mai no és completa.

La peripècia de Knipffer a Espanya es compara amb Miquel de la Foia, un jove que el saxó va conèixer en una posada de l'Alcalatén i que el va acompanyar com a criat i confident. Miquel va abandonar llar, família i paisatge per viure una aventura que li va canviar la vida i li mostrà la seua

veritable vocació: el dibuix. Knipffer es preocupava que Miquel puga escapar de l'esclavatge dels senyors i tinga un futur lluny d'Espanya. La seua història, però, es contagia del regust amarg que caracteritza tota l'obra i que és molt del segle XVIII, per altra banda.

La novel·la es desenvolupa contraposant els plànols de Knipffer i Miquel i els dels nobles. Arribats a un punt, el saxó i el seu ajudant pràcticament desapareixen de l'escena i la novel·la es centra en les lluites pel poder. De fet, la història està un poc descompensada i el final es precipita de manera que el personatge de Miquel acaba desdibuixat. El motí de Squillace va suposar el triomf d'Aranda, però ell ja sabia que Moñino era una amenaça. La revolució francesa està a punt d'esclatar, el rei Carles III lluita per mantenir la monarquia malgrat les forces que pressionen des dels sectors més conservadors i Aranda (parafrasejant Humphrey Bogart) vist de blau. Aranda accepta la responsabilitat del govern després de l'eixida de Squillace, planteja reformes, modifica lleis, modernitza tot allò que es pot modernitzar a Espanya, però l'ombra de Moñino planeja sobre ell. Si Aranda completa la seua revenja ceràmica o no, no ho sabrem fins al final; del triomf polític de Moñino, en parlen els llibres d'Història.

Aranda va ser consegüent en la victòria i la derrota. Segurament els moments més reeixits de la novel·la són dues converses del comte: la primera amb la reina mare, la segona amb el rei. Amb Isabel, una dona forta que ha sabut sobreviure i fer sobreviure la monarquia, es mostra galant i alhora desitjós d'assumir la responsabilitat del govern en un moment de crisi. Amb el rei, anys després, es mostra dolgut però aprofita la situació per a deixar clar tot allò que ha fet per ell i per Espanya i per mostrar-li que no es sent inferior ni per llinatge ni per capacitat (tornem a la supèrbia). El rei ha nomenat Moñino comte de Florida Blanca. Per a Aranda aquest nomenament és un insult (allò de l'*égalité* Aranda no ho tenia molt assumit) i decideix anar-se'n abans que siga massa tard. La conversa és violenta. Aranda amolla tot el que pensa i el rei no està acostumat a escoltar certes coses. El comte marxa a París i el rei resta atònit i sol.

El retrat de Carles III, un rei desconcertat, és exemple de les febleses de la novel·la. El personatge és ric, contradictori, presoner de les seues obsessions i obligacions, però queda desdibuixat. No hi ha espai per a oferir un retrat acurat d'aquest rei que va arribar a la corona de carambola i va aprendre a fer equilibris per mantenir la monarquia contra la pressió de les forces més reaccionàries.

Palomero vol abarcar massa coses en una novel·la de 202 pàgines. La novel·la mostra una estructura desigual, massa fils que s'han de tancar i personatges que no tenen el desenvolupament que mereixen. No obstant això, és una obra interessant que va tenir cert ressò ja que va ser traduïda al castellà i que Televisió Espanyola s'hi va fixar per fer una mini sèrie dirigida per Pedro Bodegas i protagonitzada per Eusebio Poncela i Nacho Duato.